

1. La bază stă stabilirea unui spațiu de referință utilizabil în indexarea tematică a fișelor semnal. Poate fi și un banal dicționar (tezaurs), dar e mult mai bine (pentru a se putea face inferențe utile la momentul exploatarei prin căutări în baza de date) ca referențialul semantic să aibă o structură relațională bogată (formulă denumită, din nefericire, „ontologie” de expertii acestui sub-domeniu din informatica cognitivă) [...].

2. Alcatuirea unor fișe semnal pentru descrierea artefactelor purtătoare de mesaj de interes public: cărți, ziare, emisiuni radio-tv, situri Internet, conferințe etc. [...] În acest cadru intrând uneori, cu întârzieri și filtrări, informări despre documente mult timp cenzurate [...].

3. Exploatarea bazei se face prin două mari procese de euristica a căutărilor: navigarea (explorarea) ierarhică în arborescența tematică sau căutarea orizontală cu cuvinte cheie (intrând în joc și relațiile definite la nivelul ontologiei) [...].

4. Elementul specific în formula „hyperperspectivei” porneste de la funcțiile de „report” și „recordset” a bazelor de date textuale, pentru a cădi dinamic imagini de sinteză [...]. Astfel, utilizatorul obține adevărate „fresce tematiche”: matrici vizuale care permit observarea repartiției cîmpului tematic în universul bibliografiei ce se referă la el. Cu ambiția de a clădi, pentru o anumită problemă, un fel de columnă lui Traian, cu iconițe de la care, plecînd, utilizatorul poate deschide fișele semnal, de care sint eventual legate chiar documentele descrise/ indexate [...].

Căci suportul electronic/ digital al informației, menit imediatității, este acut deficitar (față de hirtie) din punct de vedere al permanenței. Modificările frecvente ale straturilor din care sint constituite aplicațiile actuale (servere, browsere, sisteme de operare, chiar partea hard) vor împiedica accesul la „documentele” care

depind de piramida vechii tehnologii, continuu perimată. Arhivarea conținutului va fi costisitoare și nedorită (cerînd reformatări și conversii în ritmul necesar prosperității speculative). Ca să nu mai vorbim de absența unei arhivări metodice a surselor audio-video.

Mă rog, cam asta reușesc azi să vă semnalez. Și faptul că, efectuînd singur munca unui institut de cercetări, am toate șansele să îmi irosc voluntariatul” [...].

Așadar, aspir la o formulă de sinteză ierarhizantă: a oferi vizitatorului posibilitatea de a combina imaginea de sinteză (folosită ca hartă de orientare în tematică) cu adîncirea în detalii. Nu pentru a substitui lectura textelor repertoriat (integrate - la nivel de sumar) ci pentru a incita la consultarea lucrărilor componente (ce pot fi direct accesibile dinspre fișe, în măsura în care nu dispar sursele legate de link-uri sau se pun probleme de copyright).

Să lăsăm acum deoparte problema urmării istoriei în mers (schema „răbojului/ semnalelor de presă” fiind exemplificată ulterior, în raport cu



„Realitatea Evreiască”), rămînînd la cheștiunea hiperorganizării istorice. Pentru prototiparea/ ilustrarea unor formule superioare de prezentare a acestia, este importantă alegerea unui subiect adecvat, care să pună probleme de gestiune a complexității: pe longitudine (întinderea în timp a fenomenelor, depășind segmentarea prin „specializare” la anumite perioade) și pe suprafața sistemică a fenomenologiei sociale, depășind specializarea profesională.

M-am oprit la istoria României. Indexul principal arată cam așa: 1) Demografie, imigrare/emigrare, compoziție etnică, biologice, rasă; 2) Proprietate și Economie; 3) Societate; 4) Cultură și limbă; 5) Religie, credințe, spirit; 6) Nivel juridic, instituțional, politic; 7) Destin civilizațional; 8) Relația cu alte neamuri... Etc.

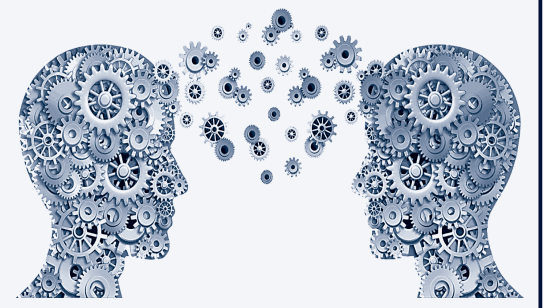
Cîmpul tematic de indexat s-a dovedit prea vast pentru puterile mele.

L-am redus la istoria naționalismului românesc, inevitabil împletită cu cea a relațiilor cu alte naționalități (ca minorități interne sau neamuri din țări exterioare), dezvoltînd punctul 8 cam așa: 8.1 Traci, daci, geți etc. 8.2 Romani/ bizantini. 8.3 Migratori. 8.4 Tătari 8.5 Ruși 8.6 Ucrainieni 8.7 Polonezi. 8.8 Cchi/ slovaci. 8.9 Germani 8.10 Austrieci 8.11 Unguri. 8.12 Sîrbi/ Albanezi 8.13 Aromâni. 8.14 Greci. 8.15 Turci. 8.16 Bulgari. 8.17 Armeni. 8.18 Țigani 8.19 Evrei 8.20 Franța/ Elveția/ Belgia. 8.21 Spania/ Portugalia. 8.22 Italia. 8.23 Anglia. 8.24 SUA/ Canada. 8.25 America de Sud. 8.26 Lumea arabă. 8.27 Africa. 8.28 China. 8.29 Asia.

După ce am organizat și rafinat incremental referențialul de indexare, m-am apucat de indexat bibliografia accesibilă prin internet... O capcană din care încă mă zbat să ies. După câțiva ani (alcătuiind un mare număr de fișe), am constatat că și suprafața problematicii naționalismului românesc e prea mare pentru

un documentalist izolat, sarcina depășindu-mă cantitativ (ar face misiunea unei instituții dedicate), văzându-mă silit să reduc aria prototipului comportamental. Am ales relația cu o singură națiune: evrei - nodul 8.19; și chiar în cadrul ei, m-am restrîns la repertorierea punctelor de vedere anti-evreiești, întru dezvoltarea unui singur sub-nod din fresca intenționată: 8.19.2 - opoziția băștinașilor români față de așezarea evreilor peste ei - repertoriind pledoarii care ar putea fi acoperite de diverse conotații date „antisemitismului”.

De de ce tocmai acest punct tematic? Din cauza revoltei produse de realitatea reflectată în cele șase segmente ale acestui studiu. Istoria în mers mi-a impus priorități în tratarea istoriei consumate. Evenimentele (acțiunile încununate de comisia Wiesel, legile antisemitismului, perspectiva noilor manuale de istorie etc.) au venit peste mine și mi-au impus subiectul prototipului. Aspirația științifică s-a îmbinat cu datoria față de ai mei. Trebuia făcut ceva iute împotriva intoxicației minților copiilor cu teorii care, dincolo de utilitate (care depinde de interese) - sint complet false, dacă percepți realitatea „în 4d”. Căci trecutul pune problema adevărului mai tare ca atunci cînd e vorba de viitor. El nu e un spațiu de creație liberă - dacă vrem să facem istorie onestă. „Holocaustul” e un produs al „antisemitismului”, care a avut cauze. Nu ar trebui să asistăm pasivi la castrarea conștiințelor elevilor români, astfel încît să-și poată batjocori străbunii. Noi, cei care știm din cultură/ studiu că tot ce se scrie în noile manuale orwelienice (și dispunem deja de exemple care au înecat Internetul) este fals, că românii nu s-au repezit la evrei pentru că i-a intoxicat cineva cu uri demențiale, ci au reacționat față de o cotopire - ce trebuie să facem, cum putem explica situația, fără a recurge la rîndul nostru la fals?



Așa am ajuns la fuzionarea a două filoane de preocupare, străduindu-mă să găsesc un mod adecvat de expunere a problematicii antisemitismului (cu sau fără ghilimele) și naționalismului în care e cufundat, sprijinind procese de macro-înțelegere pe care un text liniar nu le poate susține. Un fel de wikipedia deci, însă redusă la o gamă tematică în stare să susțină coerența unei viziuni colective, să permită reflectarea coagulării unei perspective populare, a unui unghi de vedere partajat, a unei creșteri conștiențiale pe care am vrut să o scot la lumină din negura manifestării ei distribuite, interioare și primare (așa cum radiografiile au permis a se observa ce nu se putuse vedea înainte). Sper că am arătat și astfel că istoria nu poate fi segmentată, distrugînd integritatea longitudinală a fenomenelor: ciocnirile interbelice au cauza (sursele) în lupta națională din a doua jumătate a sec. 19, aceasta are cauza în invazia din prima jumătate a secolului respectiv, care are cauze în secolul fanariot, care au cauze în pierderea neatmării din secolele 16-17. La fel cum emanciparea românilor după 1965 își are cauza și în plecarea alogenilor; iar noua aservire colonială își va avea cauza în cedarea suveranității după 1989, urmată de prăbușirea în tranziție.

VA URMA

## POP MARTIAN (1864)

# PROPRIETATEA ȘI NAȚIONALITATEA și o ochire în marea chestiune a jidanilor (III) Cum ne apărăm de desmoștenirea în masă

### Causa proprietății române este cauza națională

Noi negăm că încheierea unui tractat este tot-d'auna semn de viață și una act care întărește drepturile naționale; susținem din contra, că spre nenorocirea popoarelor, adesea se fac încheieri de tractate cari sunt semne de moarte și carii slăbesc drepturile naționale. Nu putem dar zice „că încheierea unui tractat este totdeauna un semn de viață și un act carele întărește drepturile naționale”, ci numa sub condiția: dacă tractatele se fac în interesul bine înțeles a națiunii întregi, iar nici de cum numai în interesul momentan al unui mic număr, pentru cari risică națiunea întregă de a suferi tristețe urmări ale unei încercări nesocotite [...].

Nu știrbind legile ce ne îngrădesc nemernicia economică, și care ne lasă timpia a ne reculege și a ne întări pentru a putea lupta cu străinul, ci menținînd această îngrădire, a ne sili prin toate puterile de a da creșterii și deprinderii românilor un impuls energetic și o direcție statomnică spre economie, vom bine-merita cuvântările posterității și aplauzele celor ce înțeleg lipsa românului față cu cerințele acestui secol materialist, și carii ne vor cu sinceritate un viitor național. Iată un câmp înțelenit ce și așteaptă omul; iată o themă destul de vastă pentru geniul celui mai ambițios de a deveni regeneratorul poporului nostru.

Toate popoarele culturale de astăzi, pînă pe la finitul pătrăriiului înțiu al acestui secol, au menținut restricția legii de a nu putea înstrăina moșiile de cît numai între conaționali. Sub acest scut au crescut acele popore din pruncia lor, și numai după ce de mult au ajuns la o maturitate și putere de a nu se mai teme de concurența altora, au deschis porțile la ori cine va voi să și încerce norocul. Chiar și acum se mai află popore mari și puternice în economie, cari încă nu au scotit de trebuință de a grăbi cu deschiderea porții la străini, bine știind că întăzirea acestei măsuri nici pe departe nu poate strica, ca grăbirea ei înainte de timp. Și dacă fiecare etate își are tratamentul său, de ce să nu voim odată a înțelegi că noi, în privința economică, suntem în pruncia cea mai fragedă. Ce spirit dezmațat ne îmboldesc dar a nesocoti legea naturii ce o cetim în istoria dezvoltării altor popore europene, și înainte de a ajunge cel puțin la pubertate, ne îndeamnă a face ceia ce nici cei maturi nu cutează ?

Nu ne mai spuneti că suntem în secolul al XIX-lea, căci anii de la Christos tot creștinul îl scie. În argumentări de aceste, numărul XIX al secolului, nu se numără ovreiesce fără nici o considerare. Faceți o comparație între starea economică a Angliei și a altor popoare culturale, cu starea economiei noastre actuale, și vă veți

DIONISIE POP MARTIAN (1829-1865) a fost statistician și economist român, inițiator al școlii economice protecționiste și al conceptului de patriotism economic.

S-a născut în 1829 în satul Ponor din județul Alba, în Munții Apuseni, într-o familie de moși. Studiile primare le-a făcut în satul natal, apoi a urmat seminarul ortodox de la Sibiu și Blaj. În timpul revoluției de la 1848 (la doar 18 ani) a fost unul din apropiații lui Avram Iancu, fiind însărcinat de acesta cu stabilirea unei tabere de luptători la Cămpeni.

A fost primul director al Oficiului Central al Statisticii din România, înființat de el cu sprijinul domnitorului Alexandru Ioan Cuza. A organizat primul recensământ modern din România în 1860. A susținut înfăptuirea reformei agrare din 1864 și emanciparea țăranilor, iar boierimea o vedea ca pe o clasă complet depășită. Agricultura era pentru el „principala și mica noastră industrie”.

O contribuție importantă adusă de Marțian gândirii economice românești a fost cea legată de ideea de „capital uman”, pe principiul că „educația trebuie să fie învățământul vieții”. Despre instrucția și educația economică spunea că este „garanția integrității naționale”, că este imperativă crearea de școli comerciale și a unui învățământ politehnic adaptat cerințelor industriei și că „munca în serviciul științei asigură triumful omului asupra naturii”.

A fost un bun cunoscător al chestiunilor economice de pe plan internațional și era convins de necesitatea unui răspuns protecționist

convinge că în astă privință noi suntem cu patru seculi îndărătul lor, va să zică suntem încă în condițiile economice ale secolului al XIV-lea [...].

Un lucru nu pociu înțeleg în propunerea pentru a favora împroprietăzirea străinilor.

Cred sau nu, autorii acestei propuneri, că este în interesul politic și economic al țarei ca acei ce cumpără proprietate de pământ în România să se naturalisese?

Dacă nu cred că e trebuință ca proprietatea pământului țarei române să fie în mâni române, atunci d-lor vor să ne facă a crede în contra măturirii istoriei și a minței sănătoase, că pentru a forma națiunea un stat, nu trebuie să aibă înainte de toate un teritoriu al ei propriu, ci că statul român poate fi tot așa de român ca și când teritoriul se va afla în posesiunea particularilor străini.

Este destul a signala această absurditate colosală, pentru a condamna propunerea împroprietăzirea străinilor fără naturalizare [...].

Având în vedere nemernicia economică a clasei unui mare număr din proprietarii de moșii în România; considerînd starea desmoștenită a țăranului nostru muncitoriu; sciind cu ce lăcomie pîndesc companii puternice străine la ocazia de a pune mîna pe pământul românesc în lungul Dunărei pînă la Mare; ne uitînd programa economico-politică a unor vecini, privitoare la aceste țări și sacrificiile ce sunt gata de a face

onist adecvat dat tendințele economiilor dezvoltate de a deschide noi piețe în țările subdezvoltate, sub standardul „comertului liber”. S-a împotrivit atunci când Cuza a proclamat adoptarea liberului schimb, argumentînd că în timp ce toată Europa salută mișcarea guvernului român, Anglia și Franța nu încetaseră o clipă să fie protecționiste.

Bolnav de tuberculoză, a plecat la München în speranța de a-și găsi vindecarea, însă a murit la 2 iulie 1865, la doar 36 de ani, în capitala bavareză. Din cauza lipsurilor materiale, corpul lui nu a putut fi adus în țară și a fost înmormântat la München. Mormântul nu a mai putut fi găsit niciodată.

Cartea din care publicăm aceste extrase (și pe care n-o veți găsi în nicio referință bibliografică de specialitate) a apărut la un an după moartea lui și analizează, așa cum se arată și în *Cuvîntul înainte* al editorului de atunci, „două chestiuni capitale care cuprind în sine soarta națiunei române, și anume: chestiunea jidanilor și chestiunea admiterii streinilor nenaturalizați la cumpărarea teritoriului român”. Textele sunt extrase din „analele economice ale regretabilului și învățatului nostru economistu Marțianu, fostul Director al statistice. Scrierile lui Marțianu – mai arată editorul - înfășoșază protoțiul ideilor românești, și nu putem recomanda studiului celor ce se interesează a cunoaște starea și ranele României, și a se inspira de ideile mîntuitoare statului Român, nu putem recomanda o sorginte mai fericită, decît analele economice ale acestui român de scumpă aducere-aminte”.

acestei primejdii, generația prezentă numai prin legea restrictivă pentru străini este apărută de o desmoștenire în masă; că surpînd acest zagaz între noi și străini, înainte de a se îmbunătăți prin cultură starea muncitorilor români, și înainte de a fi funcționat drumurile de fer în tote direcțiile



țarei cel puțin vreo 5 - 6 ani, pentru ca se învățăm a aprecia ce capital neprețuit posedăm: nu este bine, nu este rațional a espune pământul patriei, păstrat și îngrășat cu sânge de român, la o licitație în care se provocăm slabele capitaluri române, a ținea concursul cu capitalurile tutul străinilor, pentru a nu lăsa să se înstrăineze [...].

Causa proprietății române este cauza națională. Când nu toată proprietatea e secată de datorii; când ne găsim în fața înspăimîntătoareii datorii de 17-18 milioane galbeni; și când vedem cu siguranță că vînzându-se moșiile în starea de ruine în care se află acum toate clasele naționale, moșiile nu vor mai trece ca până acum în familie, în mâini Române, ci vor trece în masă în mîinile străinilor; atunci cauza proprietății devine o cauză politică și națională. Căci înstrăinarea pământului este omorarea unei națiuni.

Credem că Românii vor recunoșce că de mare păcat politic s'a făcut, desființându-se înainte de timp, legea străbună care a fost păstrarea naționalității române, și admîndu-se străinii la dreptul de a cumpăra moșii, în starea de neputință economică și politică în care negăsim, în starea de secare a tuturor mijloacelor nostre care nu ne permite a ține cea mai mică concurență străinilor; și sperăm că prin noua constituțiune se va reveni asupra acestei neoportune și anti-române legi [...]; prin dezvoltarea învățământului profesional, și prin crearea unei industrii naționale, să-și poată recăpăta vigoarea economică perdută [...].

Credem că va înțelegi oricine că, fără îndoală, în cazul nenorocit de a se da drept jidanilor a cumpăra moșii - în o absolut lipsă de concurență din partea Românilor seceti și sărăciți cu desăvîrșire, jidani mai ales în Moldova, ar deveni în câți-va ani proprietari pe toate moșiile particulare, și peste puțin și pe proprietățile monastiresci, dacă s'ar pune în lucrare funesta ideea de a vinde aceste fonduri.

În fața acestei înspăimîntătoare realități, noi punem o întrebare la cugetarea tutulor Rumânilor: Dacă ar veni cineva a ni oferi tot aurul din lume ca să-i vindem pământul nostru și să ne căutăm noi altă țară, vinde-l'am noi? Cred că nu mal este trebuință a răspunde nu; pentru că nu se pote, nici măcar în ipoteze, admite o națiune care și-ar vinde țara, vetrele familiilor și mormintele părinților; și pentru că chiar dacă spiritul politic ar lipsi, instinctul de conservare i-ar spune că naționalitatea nu se pote despărți de proprietate fără a peri, precum sufletul nu se pote despărți de trup.

VA URMA

Pop Marțian,  
„PROPRIETATEA ȘI NAȚIONALITATEA și o ochire în marea chestiune a jidanilor”,  
București, Typographia Națională  
1866